

บทความวิชาการ

การไต่เบี่ยงจากเจ้าหน้าที่ซึ่งกระทำให้เกิดความผิดพลาดตามกฎหมาย*
ว่าด้วยการชดใช้ค่าทดแทนในคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น
RECOURSE FROM AN OFFICIAL WHO COMMITTED AN OFFENSE
UNDER JAPAN'S CRIMINAL COMPENSATION ACT

ภรณ์วิรินทร์ อีวสกุล

Ponvirin Aiwsakul

นักกฎหมายอิสระ

Independent Lawyer

Corresponding author E-mail: aiwsakul29@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับค่าทดแทนหากถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเกิดจากความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมหรือเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเหตุผลที่ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยขึ้นมาก็เพราะเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยที่ตนเองไม่ได้กระทำความผิดให้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามกฎหมาย โดยประเทศญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นมาเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการจ่ายค่าทดแทนให้แก่จำเลยผู้บริสุทธิ์และยังได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐเมื่อได้จ่ายค่าทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าทดแทนไปแล้วให้มีสิทธิไต่เบี่ยงจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้กระทำให้เกิดความผิดพลาดได้ ซึ่งแตกต่างจากราชอาณาจักรไทยที่ไม่ได้มีการบัญญัติให้สิทธิกองทุนยุติธรรมเมื่อได้ใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 กำหนดไว้ไปแล้วให้มีสิทธิไต่เบี่ยงจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้ และแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้บัญญัติให้หน่วยงานรัฐมีสิทธิไต่เบี่ยงจากเจ้าหน้าที่รัฐได้หากได้กระทำละเมิดโดยเกิดจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

* Received 03 July 2023; Revised 08 August 2023; Accepted 26 August 2023

อย่างร้ายแรง แต่กรณีของกองทุนยุติธรรมไม่สามารถนำพระราชบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับได้ เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้เป็นการชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนหากเข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดหน่วยงานรัฐก็มีสิทธิไล่เบี้ยได้ แต่กองทุนยุติธรรมเป็นเพียงกองทุนที่ดูแลช่วยเหลือเหยื่อตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ดังนั้นการศึกษากฎหมายในเรื่องนี้อาจเป็นแนวทางเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 เพื่อให้เป็นบทบัญญัติเฉพาะในกรณีที่กองทุนยุติธรรมได้ใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไปแล้วให้มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐได้

คำสำคัญ: การไล่เบี้ย, เจ้าหน้าที่รัฐ, กระบวนการยุติธรรม, ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

Abstract

Japan has given importance to the protection of the rights of accused or defendants in criminal cases where human rights have been violated. The accused or defendant shall have the right to receive compensation if human rights are violated due to the error of the judicial process or the action of the government officials. The reason that the rights of the accused or the defendant have been established is because the accused or defendant whose human rights have been violated without his own cause shall be entitled to compensation according to the law. In Japan, a specific law was established as a basis for paying compensation to the defendant. Innocent and also stipulates that government agencies, after paying compensation according to the law, have the right to recourse from the offender. can cause a mistake Unlike Kingdom of Thailand, there is no specific law granting fair fund rights when spending. To those whose human rights have been violated, which is in accordance with the criteria set forth by the Justice Fund Act B.E. 2558 have the right to recourse from government officials who commit offenses in the judicial process And even though there is a Liability Act. Violation of officials 2539 B.E. has provided that government agencies have the right to recourse from officials. If they have

committed a violation with willful or gross negligence But in the case of the Justice Fund, the said Act cannot be enforced. Because the said act is a compensation for damages or compensation if it meets the criteria specified by law. has the right to recourse But the Justice Fund is only a fund that takes care of victims according to the Justice Fund Act B.E. 2558 only. Therefore, studying the law on this issue may be a guideline for considering the revision of the Justice Fund Act B.E. 2558 from government officials.

Keywords: Recourse, Government Official, Justice, Human Rights Were Violated

บทนำ

ราชอาณาจักรไทยได้มีพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่มีความลำบากยากไร้ กองทุนยุติธรรมจึงมีหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับความยุติธรรมโดยเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับการช่วยเหลือบุคคลเพื่อให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน ช่วยเหลือการประกันตัวบุคคล ช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาหรือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เยียวยาผู้เสียหายและจำเลยที่ถูกศาลพิพากษายกฟ้องและให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน (ปกป้อง ศรีสนิท, 2561) ซึ่งปัจจุบันราชอาณาจักรไทยมีกองทุนยุติธรรมซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ มาตรา 9 โดยได้บัญญัติว่า “เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

- 1) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี
- 2) การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
- 3) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- 4) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
- 5) การดำเนินงานกองทุนหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน”

ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน จะขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมได้ต่อเมื่อต้องมีการกระทำดังนี้ (ดารารัตน์ อุตรศรี, 2561)

1) เป็นผู้เสียหายจากการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย และศาลได้มีคำพิพากษาแล้วว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

2) เป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินระยะเวลาที่กำหนด โดยจำเลยจะต้องถูกคุมขังจริง

3) เป็นจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และต้องถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวนกองทุนยุติธรรมจึงจะให้การช่วยเหลือในเรื่องของระยะเวลาที่ถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน (จำจรัส, 2561)

4) เป็นผู้ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือเสรีภาพจากการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ

5) การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมได้กำหนดไว้ คือ ต้องเป็นผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี โดยในที่ประชุมของคณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้กำหนดเพิ่มเติมว่าจะต้องมีหลักฐานชัดเจนว่าผู้ต้องหาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด (มติคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมในการประชุมคณะกรรมการฯ, 2560)

ค่าใช้จ่ายหรือประโยชน์อื่นๆ ที่ผู้ยื่นคำขอมีสติที่จะได้รับการช่วยเหลือ โดยได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 31 ได้บัญญัติว่า “ผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อาจขอรับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหายที่ตนได้รับ ดังต่อไปนี้

1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

2) เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในกรณีที่ผู้ถูกละเมิด สิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย

3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

4) เงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการได้รับเงินช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

กองทุนยุติธรรมเป็นกองทุนที่ให้ความช่วยเหลือโดยไม่ได้เป็นหน่วยงานที่เข้ามาชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทน การที่จำเลยเป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน กองทุนยุติธรรมต้องเข้ามาให้การช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่จำเลยและเงินที่กองทุนยุติธรรมได้ใช้จ่ายให้แก่จำเลยไปแล้วก็ไม่สามารถไล่เบี้ยจากบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุให้กองทุนยุติธรรมต้องชดเชยเงินได้ ทำให้เป็นภาระหน้าที่ของกองทุนยุติธรรมที่ต้องใช้จ่ายในส่วนนี้ ซึ่งในแต่ละปีกองทุนยุติธรรมมีภาระหน้าที่ในการใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมีอัตราสูงขึ้นทุกปี แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งได้บัญญัติเรื่องการไล่เบี้ยไว้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐได้กระทำความผิดในขณะปฏิบัติหน้าที่โดยเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่กองทุนยุติธรรมไม่สามารถไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้ เนื่องจากกองทุนยุติธรรมไม่ได้เป็นหน่วยงานที่ชดเชยค่าเสียหาย แต่เป็นเพียงกองทุนที่ช่วยเหลือเยียวยาเท่านั้น

เมื่อจะกล่าวถึงกฎหมายในต่างประเทศ ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงประเทศญี่ปุ่นที่ได้บัญญัติกฎหมายในการเยียวยาผู้ที่ไม่ได้กระทำความและถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ อีกทั้งยังได้บัญญัติให้รัฐสามารถไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้เป็นต้นเหตุให้รัฐต้องจ่ายเงินเยียวยาไว้ในกฎหมายเฉพาะอีกด้วย โดยในประเทศญี่ปุ่นนั้นเมื่อได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำหน้าที่จับตัวผู้ต้องหาและส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ แต่หากกรณีที่ต้องหาเป็นเยาวชน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปศาลเยาวชนและครอบครัว หรือในกรณีที่ไมเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ หรือในกรณีที่

เยาวชนกระทำความผิดโดยการกระทำความผิดนั้นเข้าเงื่อนไขที่กำหนดให้ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการจะต้องตัดสินว่าควรส่งฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ (ฉันทะสรอรรถ, 2555) ในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ผู้ต้องหาจะได้รับการพิจารณาว่ามีสิทธิได้รับค่าทดแทนหรือไม่ โดยจะนำระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองผู้ต้องหาในคดีอาญา (The Regulations For Suspect's Compensation) มาใช้บังคับ แต่หากพนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่เป็นเยาวชนจะต้องส่งตัวเยาวชนไปฟ้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัว โดยศาลจะพิจารณาว่าเยาวชนควรถูกสั่งคุมประพฤติหรือไม่ หากไม่คุมประพฤติ เยาวชนก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เยาวชน (Act on Compensation in Relation to Juvenile Protection Case) แต่หากผู้ต้องหาที่ไม่ใช่เยาวชนและพนักงานอัยการได้สั่งฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาแล้ว จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการชดใช้ค่าทดแทนในคดีอาญา (The Criminal Compensation Law) เมื่อมีการฟ้องคดีอาญาและศาลได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด หรือศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดและต่อมาได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่และพิพากษาว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดจะนำกฎหมายว่าด้วยการชดใช้ค่าทดแทนในคดีอาญา (The Criminal Compensation Law) มาใช้บังคับ (การชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น, 2555) โดยประเทศญี่ปุ่นได้มีแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการเรียกร้องค่าทดแทน ซึ่งเป็นระบบการเรียกร้องค่าทดแทนในคดีอาญาไม่ใช่ระบบที่รับรองว่าพนักงานอัยการหรือศาลได้มีการกระทำละเมิดต่อจำเลย โดยระบบนี้ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้บริสุทธิ์ที่ตกเป็นจำเลยจนต้องถูกดำเนินคดีอาญาและจะใช้เงินภาษีของประชาชนในการช่วยเหลือ (ฉันทะสรอรรถ, 2555) ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้มีกฎหมายว่าด้วยการชดใช้ค่าทดแทนให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาเกิดขึ้นครั้งแรกในปีคริสต์ศักราช 1931 ต่อมาภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นฉบับปีคริสต์ศักราช 1946 ได้มีการประกาศใช้และขยายขอบเขตการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้น จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการชดใช้ค่าทดแทนให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ให้การรับรองไว้ในมาตรา 40 โดยได้บัญญัติให้ “บุคคลเมื่อได้รับความเสียหาย

จากการถูกกักขังหรือกักกันและต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นไม่มีความผิด บุคคลที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนจากรัฐได้” (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541) ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดที่คล้ายคลึงกับกฎหมายรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นและบทบัญญัตินี้ดังกล่าวก็เป็นไปตามหลักในเรื่องของความไม่ผิดพลาดของรัฐ แต่อย่างไรก็ตามในปีพุทธศักราช 2474 การชดใช้ค่าทดแทนทางอาญาได้ถูกนำมาใช้ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการชดเชยทางอาญา ซึ่งวัตถุประสงค์ของการชดใช้ค่าทดแทนทางอาญา คือ การชดใช้ค่าทดแทนที่เหมาะสมให้แก่ผู้ที่ถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพเนื่องมาจากการกระทำของรัฐ (Wikipedia, 2023)

กฎหมายที่ให้การเยียวยาจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาในประเทศญี่ปุ่น คือ กฎหมายว่าด้วยการชดใช้ค่าทดแทนในคดีอาญา (The Criminal Compensation Law) (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2555) โดยกฎหมายว่าด้วยการชดใช้ค่าทดแทนในคดีอาญาได้กล่าวถึงการชดใช้ค่าทดแทนให้แก่บุคคลที่ถูกดำเนินคดีอาญา ซึ่งถูกคุมขังก่อนที่จะได้มีคำพิพากษาและการชดใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาในกรณีที่มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาขึ้นใหม่ โดยกฎหมายฉบับนี้ได้มีการแก้ไขเพื่อให้มีความยืดหยุ่นต่อเงื่อนไขในการร้องขอค่าทดแทนในคดีอาญามากขึ้น (กษพร รังษิโกโนตร, 2558)

ผู้มีสิทธิร้องขอค่าทดแทน

1. บุคคลที่ถูกควบคุมตัวหรือถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ต่อมาศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้อง หรือได้มีการพิจารณาคดีใหม่ หรือได้อุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
2. บุคคลที่ศาลได้มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด และได้รับโทษตามคำพิพากษา หรือถูกจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญาไปแล้ว และต่อมาบุคคลนั้นได้รับการพิจารณาว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด
3. บุคคลที่ถูกจับโดยหมายจับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 484-486 (E-GOV, 2022)

เงื่อนไขในการร้องขอค่าทดแทน

1. บุคคลซึ่งได้รับการพิจารณาจากศาลให้ยกเว้นหรือยกฟ้องเพื่อให้บุคคลนั้นพ้นจากความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีสิทธิร้องขอให้รัฐชดเชยค่าทดแทนได้ เนื่องจากการที่บุคคลนั้นถูกกักขังก่อนที่จะได้มีการพิจารณาให้ยกเว้นหรือยกฟ้องให้พ้นจากความผิด

2. บุคคลซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดและเป็นผู้จำเลยในคดีอาญาแต่ต่อมาภายหลังศาลได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนพิพากษาเดิม และศาลได้มีคำพิพากษาใหม่ว่าบุคคลดังกล่าวไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด

ถ้าผู้ถูกดำเนินคดีอาญาที่มีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนได้ถึงแก่ความตาย ให้ทายาทของผู้ถูกดำเนินคดีอาญามีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ แต่การขอชดเชยค่าทดแทนต้องกระทำภายใน 3 ปีนับแต่วันที่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาได้รับการยืนยันว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด (E-GOV, 2022)

จำนวนค่าทดแทน

1. จำนวนค่าทดแทนที่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาจะได้รับเนื่องจากการถูกควบคุมตัวหรือถูกคุมขังก่อนศาลจะมีคำพิพากษา มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตั้งแต่ 1,000 เยน ($\approx$ 245.23 บาท) แต่ไม่เกิน 12,500 เยน ($\approx$ 3,065.37 บาท) ต่อ 1 วันที่ถูกควบคุมหรือถูกคุมขัง โดยการกำหนดจำนวนค่าทดแทนนั้นศาลจะพิจารณาจากประเภทและระยะเวลาที่ถูกควบคุมหรือถูกคุมขังไว้ การสูญเสียทรัพย์สินที่บุคคลนั้นได้รับ ความทุกข์ทรมานทางจิตใจและสภาพร่างกาย อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงความเสียหายและความประมาทเลินเล่อโดยเจตนาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ หรือศาล และพฤติการณ์อื่น ๆ ทั้งหมดด้วย

2. จำนวนค่าทดแทนที่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาถูกประหารชีวิตไปแล้ว มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนแต่ต้องไม่เกิน 30 ล้านบาท ($\approx$ 7,356,879 บาท) แต่อย่างไรก็ตามหากมีการพิสูจน์จำนวนการสูญเสียทรัพย์สินที่เกิดจากการที่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาถูกประหารชีวิตก็สามารถเรียกค่าทดแทนในส่วนนี้ได้ ในการกำหนดจำนวนค่าทดแทน ศาลจะต้องพิจารณาถึงอายุ สุขภาพ ความสามารถในการรับรายได้ของบุคคลนั้นด้วย

3. จำนวนค่าทดแทนที่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาได้มีการชำระค่าปรับไปแล้ว มีสิทธิได้รับเงินค่าปรับที่ได้ชำระไปแล้วคืนพร้อมกับอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายนับจากวันถัดจากวันที่ชำระค่าปรับจนถึงวันที่ได้มีการตัดสินเรื่องค่าทดแทน

4. จำนวนค่าทดแทนที่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาถูกกักขังแทนค่าปรับ มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตั้งแต่ 1,000 เยนขึ้นไป ($\approx$ 245.23 บาท) แต่ไม่เกิน 12,500 เยน ($\approx$ 3,065.37 บาท) ต่อ 1 วันที่ถูกกักขัง

5. จำนวนค่าทดแทนที่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาถูกบังคับให้โดนริบทรัพย์สิน ถ้าของที่ริบไปนั้นไม่ได้จำหน่าย ของดังกล่าวจะถูกส่งคืน หรือถ้าได้จำหน่ายไปแล้ว ก็มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนเท่ากับราคาท้องตลาดของทรัพย์สินนั้น ในกรณีที่มีการชำระเงินแทนทรัพย์สิน ผู้ถูกดำเนินคดีอาญามีสิทธิได้รับค่าทดแทนเท่ากับจำนวนเงินที่ได้ชำระไปพร้อมอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายนับแต่วันถัดจากวันที่ได้ชำระเงินจนถึงวันที่มีการตัดสินเรื่องค่าทดแทน (E-GOV, 2022)

การปฏิเสธการจ่ายเงินค่าทดแทนทั้งหมดหรือบางส่วน

1. สารภาพว่าได้กระทำความผิดจริงหรือได้สร้างพยานหลักฐานอันเป็นเท็จขึ้น ทำให้การสอบสวนเกิดความผิดพลาดหรือทำให้ศาลวินิจฉัยผิดพลาด

2. ถูกฟ้องว่าได้กระทำความผิดหลายฐานและศาลได้มีคำวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งและให้ปล่อยตัวในคดีหนึ่ง แต่ในคดีที่เหลือนั้นศาลได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษ (E-GOV, 2022)

องค์กรผู้ทำหน้าที่พิจารณาสิทธิในการได้รับค่าทดแทนและกระบวนการพิจารณา

เมื่อผู้ถูกดำเนินคดีอาญายื่นคำร้องขอรับค่าทดแทนต่อศาลแล้ว ให้ศาลที่พิพากษาว่าผู้ถูกดำเนินคดีอาญาไม่ได้กระทำความผิดทำหน้าที่พิจารณาคำร้องขอค่าทดแทน (E-GOV, 2022) เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว ศาลจะตรวจดูคำขอของผู้ร้องและดูความเห็นของพนักงานอัยการก่อน โดยให้พนักงานอัยการทำความเห็นและศาลจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบด้วย ศาลจึงจะมีคำพิพากษาในเรื่องค่าทดแทนได้ ซึ่งกระบวนการพิจารณาโดยหลักแล้วไม่ต้องสืบพยานแต่ศาลจะพิจารณาจากความเห็นของพนักงานอัยการเป็นหลัก แต่หากคดี

ใดที่ต้องการความรวดเร็ว ศาลจะพิจารณาไปโดยไม่ดูความเห็นของพนักงานอัยการก็ได้ หรือกรณีที่ศาลมีความเห็นต่างจากพนักงานอัยการ ศาลก็ยังคงมีดุลยพินิจในการสั่งจ่ายอยู่ดี (สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา, 2555) หากศาลตรวจสอบคำร้องแล้วเห็นว่ามิได้มีเหตุผลในการขอรับค่าทดแทน ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคำร้องนั้นสั่งจ่ายค่าทดแทน แต่ถ้าไม่มีเหตุผลที่สมควรจะได้รับค่าทดแทน ศาลอำนาจสั่งยกคำร้องขอรับค่าทดแทนได้และให้ผู้ร้องขอรับค่าทดแทนหรือทายาทของผู้ร้องยื่นคำขออุทธรณ์คำสั่งได้ทันที (E-GOV, 2022)

การที่รัฐใช้สิทธิไล่เบียดกับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำให้เกิดความผิดพลาด

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์การจ่ายค่าทดแทนให้แก่จำเลยในคดีอาญาผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ในกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าทดแทนในคดีอาญา ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้มีแนวคิดในการเรียกร้องค่าทดแทนโดยเป็นระบบการเรียกร้องค่าทดแทนในคดีอาญา ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้บริสุทธิ์ที่ตกเป็นจำเลยจนต้องถูกดำเนินคดีอาญา โดยกฎหมายประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดให้บุคคลเมื่อได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากรัฐได้ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541) โดยในกรณีนี้เจ้าหน้าที่รัฐที่ได้กระทำความผิดไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป็นการกระทำโดยใช้อำนาจของรัฐเท่านั้น ซึ่งกรณีนี้ให้รัฐหรือหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่ผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้รัฐจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ (Wikipedia, 2023) และเมื่อรัฐได้จ่ายค่าทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าทดแทนไปแล้ว รัฐสามารถใช้สิทธิไล่เบียดจากตุลาการหรือเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดต่อไปได้ (National Legislative Bodies / National Authorities, 1947) และกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขังต่อศาล หากปรากฏชัดเจนต่อพนักงานอัยการว่าผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขังไม่มีความผิด พนักงานอัยการต้องชดเชยค่าเสียหายเพื่อทดแทนการถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขังด้วย (สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา, 2555)

หลักเกณฑ์การไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำให้เกิดความผิดพลาด

เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งดำรงตำแหน่งในการใช้อำนาจปกครองของรัฐ ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนและได้ก่อความเสียหายซึ่งผิดกฎหมายขึ้นต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะได้กระทำโดยจงใจหรือไม่ก็ตาม รัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐได้กระทำโดยมีเจตนาหรือจงใจหรือมีความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กรณีนี้เมื่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้วก็มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นได้ (National Legislative Bodies / National Authorities, 1947)

จากการศึกษากฎหมายในราชอาณาจักรไทยที่ได้บัญญัติถึงเรื่องการไล่เบี้ยไว้พบว่าได้มีพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง”

โดยอธิบายได้ว่าหากเจ้าหน้าที่รัฐได้กระทำละเมิดในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ถูกละเมิดไปแล้ว หน่วยงานของรัฐก็มีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่หน่วยงานของรัฐได้ต่อเมื่อได้มีการพิสูจน์แล้วว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อมาชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย ทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (ชนานันท์ รอดสังวาลย์, 2558) แต่หากบุคคลใดที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องมาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม และผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากการถูกคุมขังในระหว่างการสอบสวน เมื่อกองทุนยุติธรรมได้ใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ ไปแล้ว กรณีนี้กองทุนยุติธรรมไม่สามารถไปไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้ เนื่องจากกองทุนยุติธรรมไม่ได้เป็นหน่วยงานที่ชดใช้ค่าเสียหาย แต่เป็นเพียงกองทุนที่เข้ามาเพื่อดูแลช่วยเหลือเหยื่อเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้

เป็นการชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน หากเข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้สามารถไต่เบี่ยได้หน่วยงานของรัฐก็มีสิทธิไต่เบี่ยได้ จะเห็นได้ว่าในราชอาณาจักรไทยไม่มีกฎหมายใดที่ให้กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไต่เบี่ยได้โดยเฉพาะ

จากการศึกษากฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ได้มีการกำหนดให้รัฐเมื่อได้จ่ายค่าทดแทนให้แก่จำเลยไปแล้ว รัฐก็มีสิทธิไต่เบี่ยจากตุลาการหรือเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดได้ (กษพร รังษิภ โนดร, 2558) ซึ่งการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นส่งผลให้จำเลยถูกละเมิดสิทธิต้องถูกดำเนินคดีอาญาโดยที่ตนไม่ได้กระทำความผิด อีกทั้งยังกำหนดให้พนักงานอัยการที่สั่งไม่ฟ้องเนื่องจากมีหลักฐานชัดเจนว่าผู้นั้นไม่มีความผิด ให้พนักงานอัยการชดเชยค่าทดแทนให้แก่ผู้ถูกควบคุมหรือถูกกักขังด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นทดแทนการถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขัง (สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา, 2555)

จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายในราชอาณาจักรไทยกับกฎหมายต่างประเทศ พบว่าในราชอาณาจักรไทยไม่มีกฎหมายใดที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกรณีเมื่อกองทุนยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่จำเลยซึ่งไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดไปแล้วให้มีสิทธิไต่เบี่ยจากเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้ ดังนั้นจึงควรมีกฎหมายเฉพาะที่ให้กองทุนยุติธรรมมีสิทธิไต่เบี่ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้

สรุป

ประเทศญี่ปุ่นได้บัญญัติหลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าทดแทนจากรัฐไว้ในกฎหมายเฉพาะ คือ กฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าทดแทนในคดีอาญา (The Criminal Compensation Law) ซึ่งผู้มีสิทธิร้องขอค่าทดแทนจะต้องเป็นบุคคลที่ถูกควบคุมตัวหรือถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดีอาญาและต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาให้ยกฟ้องหรือสั่งให้พิจารณาคดีใหม่หรือได้มีการอุทธรณ์ หรือต้องเป็นบุคคลที่ศาลได้มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดและได้รับโทษตามคำพิพากษาไปแล้ว และต่อมาบุคคลนั้นได้รับการพิจารณาว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นบุคคลที่ถูกจับโดยหมายจับตามกฎหมาย และประเทศญี่ปุ่นยังได้กำหนดให้รัฐเมื่อได้จ่ายค่าทดแทนไปแล้วให้มีสิทธิไต่เบี่ยจากตุลาการหรือเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดได้ และทั้งนี้ยังได้มีการคุ้มครองไปถึงผู้ต้องหาในคดีอาญาในกรณีที่พนักงานอัยการได้สั่งควบคุมตัวหรือกักขังผู้ต้องหาไว้ และต่อมาพนักงานอัยการได้มีคำสั่งไม่ฟ้อง เนื่องจากมีหลักฐานว่าผู้ต้องหาไม่ได้กระทำ

ความผิด กรณีนี้พนักงานอัยการจะต้องชดใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้ต้องหาด้วย ซึ่งการไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่นั้น กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ โดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะมีสิทธิไล่เบี้ยได้ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กรณีนี้รัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบชดใช้ให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายและมีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐได้

ดังนั้นจากการศึกษาทั้งกฎหมายในราชอาณาจักรไทยและกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ทำให้เห็นถึงปัญหาของกฎหมายในราชอาณาจักรไทยในเรื่องของการที่กองทุนยุติธรรมได้ใช้จ่ายเงินให้แก่จำเลยในคดีอาญาซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ ไปแล้ว แต่กองทุนยุติธรรมกลับไม่มีสิทธิไปไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้ ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐต้องรับภาระรับผิดชอบชดใช้จ่ายให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่นแล้วจะเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นได้มีการกล่าวถึงการไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำให้เกิดความผิดพลาดหรือเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิด อีกทั้งประเทศญี่ปุ่นยังได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์การไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำให้เกิดความผิดพลาด โดยได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นโดยได้มีเจตนาหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในการกระทำ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายไปแล้วก็มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้ก่อให้เกิดความเสียหายได้

ข้อเสนอแนะ

ควรปรับปรุงเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 โดยให้มีการปรับปรุงในกรณีที่เมื่อกองทุนยุติธรรมเข้ามาช่วยเหลือใช้จ่ายให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไปแล้วให้มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้กองทุนยุติธรรมสามารถไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ได้ก็ต่อเมื่อได้มีการพิสูจน์แล้วว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำโดยจงใจที่จะกระทำหรือการกระทำนั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้กระทำความผิดต้องมารับโทษทางอาญา

เอกสารอ้างอิง

- กชพร รัชชีกโนตร. (2558). ปัญหาองค์กรผู้ใช้อำนาจในการวินิจฉัยสิทธิของจำเลยที่ได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- การชดเชยค่าเสียหายอันเกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น. (2555). วารสารสิทธิมนุษยชน, 1(1), 15-16.
- ณภัทร สรวิทย์. (2555). กฎหมายค่าทดแทนในคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น. ดุลพาห, 59(2), 23-59.
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2555). แนวทางการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา โดยรัฐอันเกิดจากความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา: กรณีศึกษาองค์กรศาลเป็นผู้พิจารณาสั่งจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดาร์รัตน์ อุตศรี. (2561). ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชนานันท์ รอดสังวาลย์. (2558). ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิไต่เบี่ยของหน่วยงานของรัฐจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2561). กฎหมายอาญาชั้นสูง. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- มติคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมในการประชุมคณะกรรมการฯ. (2560). รายงานการประชุมครั้งที่ 1/2560 เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2560. (หน้า 1-21). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนยุติธรรม.
- มยุรี จำรัส. (8 พฤษภาคม 2561). กฎหมายกองทุนยุติธรรม. (ดาร์รัตน์ อุตศรี, ผู้สัมภาษณ์) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2541). รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา. (2555). การชดเชยความเสียหายอันเกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น. วารสารสิทธิมนุษยชน, 1(1), 16.

E-GOV. (2022, June 17). Criminal Compensation Law. Revised by Law No. 68 of 2022. Retrieved from 刑事補償法（昭和二十五年法律第一号）: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=325AC0000000001&keyword=%E5%88%91%E4%BA%8B%E8%A3%9C%E5%84%9F%E6%B3%95>

National Legislative Bodies / National Authorities. (1947, October 27). Japan: Law No. 125 of 1947, Concerning State Liability for Compensation. Retrieved from UNHCR: <https://www.refworld.org/docid/3f8e02764.html>

Wikipedia. (2023, March 18). 日本国憲法第 17 条. Retrieved from <https://ja.wikipedia.org/wiki/%E6%97%A5%E6%9C%AC%E5%9B%BD%E6%86%B2%E6%B3%95%E7%AC%AC17%E6%9D%A1>

Wikipedia. (2023, March 18). 日本国憲法第 40 条. Retrieved from <https://ja.wikipedia.org/wiki/%E6%97%A5%E6%9C%AC%E5%9B%BD%E6%86%B2%E6%B3%95%E7%AC%AC40%E6%9D%A1>